

ПРОБЛЕМИ ДЕМОГРАФІЧНОГО ХАРАКТЕРУ У ВОЄННІ І ПІСЛЯ ВОЄННІ ЧАСИ В УКРАЇНІ

Єлизавета Сергіївна Леонова,

Державний податковий університет,

Ірпінь, Україна

*Здобувачка першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти*

Ольга Миколаївна Соколова

Державний податковий університет,

Ірпінь, Україна

к.е.н., доцент кафедри економіки,

підприємництва та бізнес-адміністрування

Демографічна ситуація - один із найскладніших викликів, з якими стикнулася незалежна Україна з 1991 року. Оптимістична реклама 1990-х років «Нас 52 мільйони», що навіть тоді була дещо далекою від реальності, нині виглядає як цифра з іншої дійсності. Перевага смертності над народжуваністю, масова еміграція населення, переважно молоді, низький коефіцієнт народжуваності та складна соціально-економічна ситуація зробили депопуляцію характерним для України явищем.

За останніми даними, які склалися до повномасштабного вторгнення Росії в Україну, чисельність населення України становило 41,17 млн. осіб без урахування тимчасово окупованих територій, яке з 1991 року знизилось в 1,26 рази [1].

Повномасштабне вторгнення російських військ на територію України, що почалося 24 лютого 2022 року, спричинило неконтрольовану вимушену міграції населення України як в межах самої країни, так і в інші країни світу. За оцінками Міжнародної організації з міграції за два роки повномасштабної війни 9,7 млн українців мали залишити свої домівки, з яких 3.7 млн переміщенні в межах України і 6 млн виїхали за кордон [2].

На 1 серпня 2024 року 98,3% громадян України отримали тимчасовий захист від війни в країнах ЄС, за даними Євростату. Причому жінки становили майже половину (45,1%), діти - майже третину (32,3%), а чоловіки – понад п'яту (22,6%) [3]. За віком найбільшу групу респондентів становлять люди від 30 до 39 років - 37%, 40-49 років – 26%, 16-29 років – 19%, 60 і більше років – 11%, 50-59 років – 8% [4].

За даними заступника директора Інституту демографії та проблем якості життя НАН України Олександра Гладуна, після завершення війни в Україні буде проживати приблизно до 30 млн осіб. Згідно з опитуваннями, за кордоном планують залишитися близько 25% українських біженців, 30-40% осіб заявили, що збираються повернутися додому [5]. Зазначимо, різні опитування показують, що люди готові повернутися додому після завершення бойових дій і буде безпечно.

Отже, важливим і першочерговим пунктом, який влада має виконати задля повернення українців з-за кордону - це гарантування безпеки. Люди прагнуть жити в безпеці і прагнуть будувати своє життя в країні, де вони впевнені в «наступному дні». Також для того щоб стимулювати повернення біженців, міжнародна гуманітарна допомога має бути довгостроковою та націленою на відновлення інфраструктури та державних послуг, як-от освіта та медицина. Адже якщо підтримка буде лише короткостроковою, наприклад, надання їжі, ліків та одягу, то коли така підтримка закінчиться, а умов для гідного життя не буде створено, біженці, які мали досвід проживання в іншій країні, можуть повертатися туди.

У багатьох сімей, які мали виїхати з-за кордон, в Україні не залишилось нічого. Їх нічого не тримає і нічого не спонукає до повернення на батьківщину. Для того щоб повернути таку категорію біженців держава створила проєкт під назвою «Україна - це Дім». Проєкт співпраці між Міністерством відновлення України та УВКБ ООН, Агентством ООН у справах біженців створений щоб допомогти людям отримати підтримку з відновлення пошкодженого чи зруйнованого житла або отримати компенсацію від держави. Особи, які виїхали за кордон варто знати, що їм є куди повертатись.

Не менш важливим фактором повернення біженців в Україну є офіційна інформація щодо умов та безпекову ситуацію. Вона має бути правдивою. Якщо офіційна влада та міжнародні інституції малюють занадто райдужну картину умов життя, це лише підриває довіру до них та не стимулює до повернення в умовах, коли біженці мають інші джерела інформації про реальний стан справ або ж можуть знову покинути країну [6].

На наш погляд, українській владі і громадським організаціям треба звернути увагу на тих українців, які ще вагаються – повертатися чи ні. З такими людьми необхідно підтримувати тісний контакт і доводити на всіх рівнях, що вони не гірші за тих, хто не виїхав закордон, залишився і робили свій внесок у розвиток економіки та допомоги Збройним силам України.

Цитування

1. Міністерство фінансів України. Населення України. 2022. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/reference/people/>
2. Міжнародна організація з міграції. Звіт про реагування на ситуацію в Україні: 2022-2024. 2024. URL: https://www.iom.int/sites/g/files/tmzbd1486/files/documents/2024-02/iom_ukraine_neighbouring_countries_2022-2024_2_years_of_response.pdf
3. Євростат Майже 4,2 мільйона людей під тимчасовим захистом у серпні. 2024. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20241010-1>
4. Разумков Центр Українські біженці: настрої та оцінки. 2022. URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/ukrainski-bizhentsi-nastroi-ta-otsinky>
5. УНІАН. Інформаційне агентство. В Україні залишиться 30 мільйонів осіб після війни. URL: <https://www.unian.ua/society/naselennya-ukrajini-skilki-ukrajinciv-zalishitsya-v-krajini-pislya-viyuni-gladun-12802881.html>
6. Михайлишина Д., Самойлюк М., Томіліна М. Біженці з України: хто вони, скільки їх та як їх повернути?. Центр економічної стратегії. 2023. С. 50. URL: <https://ces.org.ua/refugees-from-ukraine-ukr-final-report/>